

UDVIKLING I PAULUS' NÅDEGAVEFORSTÅELSE?

Responsum til Roald N. Flemestad

Undervisningskonsulent og frimenighedspræst, cand. theol. Carsten Korsholm Poulsen

God intention

Jeg er enig med Roald N. Flemestads artikel ovenfor i, at det kan være en slagside i luthersk teologi, at man lægger så stor vægt på nåden forstået alene som modtagelsen af tilgivelsen, at man glemmer at lægge vægt på det handlingsprægede liv, der også skal kendetegne den kristne. Især i visse lutherske vækkelsesbevægelser i Norge og Sverige i forrige generationer og i megen nutidig teologi i de nordiske lutherske kirker tenderer den passive modtagelse af tilgivelsen til helt at udradere et kald til et aktivt liv. Så jeg har fuld sympati med artiklens ærinde: At påpege, at Bibelen taler klart om troens handlingsside.

Jeg er også enig i, at en slagside som den ovennævnte har været med til at bevidstheden om nådegaverne og deres udfoldelse generelt har stået svagt i mange lutherske sammenhænge. Samtidig ser jeg flere andre faktorer, der også har bidraget til nådegavernes tilbagetrukne plads, for eksempel det ensidige fokus på præsten som den reli-

giøse aktør og den kirkehistorisk betingede dybe modvilje mod de såkaldte "frikirker" og al deres væsen, hvortil der hørte en ganske demonstrativ udfoldelse af nogle i den lutherske lejr ret ukendte nådegaver.

Det nødvendige handlingsaspekt

Inden jeg går nærmere ind i beskrivelsen af nådegaverne, vil jeg anføre, at selvom artiklens ærinde er udmærket, kunne jeg tænke endnu bedre måder at nå målet på. Handlingsaspektet ved troen og dens liv beskrives mindst lige så stærkt (læs: endnu stærkere) i for eksempel omtalen af kampen mellem det gamle og det nye menneske i Rom 6-8 og Kol 3 og i formaningerne i 1 Joh om troens kærligheds-konsekvenser. For mig at se er formålet med nådegaverne at udruste den kristne menighed til at være Kristi legeme (1 Kor 12,27) ved at hvert enkelt medlem på legemet får én eller flere af de evner, Kristus har, så de tilsammen kan det, Kristus vil have gjort gennem sit legeme. På samme måde behøver de alle

kærligheden (1 Kor 13), da det er helt nødvendigt at have dette sindelag, når man i en vis forstand skal være "Kristus" for hinanden og andre.

Dermed har jeg jo også understreget handlingsaspektet – men jeg tænker, at det er brugbart at indføre en skelnen mellem handling som tjeneste og handling som troens kamp for at overleve og vokse. Ikke en skelnen uden store sammenhænge og overlap, men alligevel. Nådegaverne er velegnet til at understrege de handlinger, der mest hører ind under "tjeneste," mens for eksempel billedet med de to legemer er velegnet til at understrege selve troens kamp. Og netop den lutherske nåde-lære får vel mest sin slagside i forhold til troens kamp: Det er i orden at tjene sin næste i kald og stand, for det drejer sig om næsten. Derimod er det strengt forbudt at "arbejde" med sit indre trosliv, da det uvægerligt vil føre til farisæisme. Hvis denne skelnen er rigtig, vil nådegaverne ikke være det mest præcise krudt at skyde den lutherske slagside ned med.

Frugt og nådegave

For Flemestad ser tingene lidt anderledes ud. For ham hænger det paulinske begreb "Åndens frugt" fra Galaterbrevet tæt sammen med begrebet "nådegave" fra Romerbrevet og 1. Korintherbrev, idet forfatteren ser begge begreber som led i samme udvikling i Paulus' forståelse og formulering. For mig at se, er det for Paulus to forskellige ting – begge virket af Guds Ånd. Frugten drejer sig om kærlighedens konkrete forvandling af vores sind (med deraf følgende handlinger), nådegaverne drejer sig om udrustning til tjeneste, altså om det vi med en bred betegnelse kunne kalde "evner." Jeg mener således ikke, at kærligheden er en "nådegave," som Flemestad skriver – jævnfør at Paulus netop

i 1 Kor 14,1 (altså lige efter kapitel 13 om kærligheden) skelner mellem kærligheden og åndsgaverne.

Jeg er helt enig i, at Paulus bruger "nådegave" i flere betydninger – eller måske rettere i en ret bred betydning. Men i mit puslearbejde med de mange paulinske udsagn om emnefeltet har jeg altid fundet det mest brugbart at se en tydelig skelnen mellem frugt og udrustning og at forbeholde Paulus' generelle brug af "nådegave" som henvisende til udrustningen. Hermed være sagt, at jeg ikke er overbevist om Flemestads teori om udviklingen i Paulus' begrebsforståelse. Selvom jeg naturligvis anerkender de mange skarpe iagttagelser, finder jeg ikke konklusionen overbevisende.

Gruppeopdeling

Flemestad benytter sig af et forholdsvist klassisk begrebsapparat i nyere luthersk teologi med hensyn til forståelse af nådegaverne som værende delt op i forskellige grupper, som for eksempel: "ekstraordinære nådegaver," "institutionelle tjenester," "embeder" og "ekstatiske nådegaver". Det har aldrig været mig muligt at finde belæg i Det Nye Testamente for disse grupperinger – selv titlerne er for det meste totalt fraværende fra Det Nye Testaments vokabular, men hvad værre er: sådan som jeg læser Det Nye Testamente, er en sådan gruppering Paulus inderlig fjern. Ja, egentlig finder jeg, at han flere steder direkte advarer mod at dele nådegaverne op i forskellige grupper – for det er samme Ånd, der giver dem alle og med samme store formål. Og kirkehistorisk set har for eksempel opdelingen i "ekstraordinære" og "ordinære" ført til, at nogle nådegaver har fået et ufortjent ry: enten som særligt fantastiske og tegn på en særlig salvelse eller også som noget, man sagtens (og oftest helst) kan undvære.

re! Man kan tillægge rækkefølgen i nogle af Paulus' opremsninger af nådegaver en meget afgørende betydning, men for mig at se modsiger dette de andre opremsninger samt den generelle undervisning om leget og dets mange led.

Når Flemestad skriver: "Først anføres nådegaver knyttet til personlige embedsbærere – apostler, profeter og lærere. Dernest nevnes mer upersonlige opgaver/funksjoner – mektige gerninger, nådegaver til å helbrede, ledelsesoppgaver, etc. Til sidst nevnes individuelle kall: Å kunne tale og tolke tungetale," så er alle disse grupperinger efter min bedste overbevisning indført uden mindste belæg i det paulinske (eller for den sags skyld også det petrinske eller generelt nytestamentlige) materiale. Hvis for eksempel den profetiske nådegave skulle være knyttet alene til personlige embedsbærere, så er det altså kun sådanne, der kan udøve den som beskrevet i 1 Kor 14? Dette virker usandsynligt – ligesom man vel næppe forestiller sig, at de fire kvinder med profetisk gave (ApG 21,9) var personlige embedsbærere?

Jeg vedgår klart, at det heller ikke for mig lykkes at få alle brikker til at passe lige fint i puslespillet – men finder altså ikke grupperingsmetoden velegnet. For mig at se er den et kirkehistorisk levn fra den romerskkatolske kirke, som vi lutheranere kun delvis har formået at frigøre os fra.

Udvikling i Paulus' forståelse

Arbejdshypotesen for Flemestad er at påvise, at det paulinske materiale lægger op til at forstå Paulus' teologi om nådegavebegrebet som en teologi, der trin for trin udvikles i løbet af hans tjeneste. Flemestad finder denne teori så sandsynlig, at han (dog lidt forsigtigt) foreslår, at den ligefrem

kan afgøre dateringen af paulinske breve. Omend jeg godt kan se mange gode ræsonnementer undervejs, finder jeg ikke teorien overbevisende. For mig at se kan Paulus' teologi lige så godt fra starten have skelnet mellem Åndens frugt ("kærlighed") og Åndens udrustning ("nådegave"/"Åndens gave"). Vel er begge dele dybest set nådegaver, altså gratis gaver fra Gud – det er hele Guds frelsespakke til os jo (Rom 6,23). Men langt oftest bruger Paulus nådegavebegrebet alene om Åndens udrustning til tjeneste. Og i den kontekst skelner han efter min mening altid mellem frugt og udrustning som to forskellige ting, der begge skal til for at kvalificere os til at være Kristi legeme: frugten beskrives for eksempel i 1 Kor 13, udrustningen i kapitel 12 og 14. En væsensforskel på de to er, at mens enhver kristen skal have *alle* Åndens frugter, skal den enkelte kristne kun have én eller få nådegaver.

Opsummering

Flemestads intention om at imødegå en ubibelsk tendens i luthersk teologi og praksis hilser jeg absolut velkommen. Både i vores arv og vores nutidige kirkelige virkelighed ser vi tydeligt denne farlige tendens til at overse, underbetone eller direkte fornægte den bibelske formaning til, at troens liv også har en handlingsside. Det er lærerigt at følges med Flemestad i hans mange skarpe iagttagelser af både eksegetisk og dogmatisk art, men jeg finder ikke hans teori om en udvikling i den paulinske forståelse sandsynliggjort på en overbevisende måde. Dette skal dog ikke på nogen måde nedtone, at en fremhævelse af Det Nye Testaments lære om nådegaverne er et af flere vigtige midler til at bekæmpe ovennævnte farlige tendens.

FORFATTER

Carsten Korsholm Poulsen.
Indre Mission og Frimenigheden Broen
Korskærvej 25
7000 Fredericia
sprint@imh.dk